

Podpora ochrany lokalít NATURA 2000 začlenením do systému ekologickej stability

Slovenská agentúra životného prostredia od marca 2009 spracováva projekt podporený z Operačného programu Životné prostredie, ktorý je zameraný na začlenenie území NATURA 2000 do celopriestorového systému ekologickej stability (do siete regionálnych územných systémov ekologickej stability/RÚSES) prostredníctvom spracovávaných dokumentácií RÚSES. Projekt je spolufinancovaný prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Keď sme sa v roku 2009 dozvedeli, že tento nami navrhnutý projekt uspel, boli sme hrdí, že na SAŽP sa budú opätovne spracovávať regionálne RÚSES-y. Tvorba dokumentácie ochrany prírody ÚSES je našou srdcovkou v rámci aktivít SAŽP, pričom pracovníci Centra tvorby krajiny a environmentálnej výchovy sú zameraní na koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie v súlade s územným rozvojom s dôrazom na ochranu prírody a krajiny s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Postupne bude dopracovaných 22 okresov v rámci Slovenska, v ktorých RÚSES absentujú, a budú slúžiť ako podklad pre územný rozvoj jednotlivých okresov.

V rámci projektu pracovníci SAŽP, Banská Bystrica, Prešov, Žilina spracovávali a spracovávajú dokumentácie RÚSES, a to prevažne okresov, ktoré sa nachádzajú pozdĺž

diaľnice D1 a okresov s predpokladaným rozvojom územia. Do súčasnej doby spracovali okresy Martin, Dolný Kubín, Levoča, Prešov, Sobrance, Michalovce, Ilava, dodávateľsky boli vypracované dokumentácie RÚSES Banská Štiavnica a Liptovský Mikuláš. V roku 2012 sa pracovníci SAŽP podieľajú na spracovaní ďalších dokumentácií, a to Trenčín, Detva, Stropkov, Trebišov, Zvolen, Čadca. Dodávateľské firmy spracujú RÚSES pre okresy Žiar nad Hronom, Turčianske Teplice, Spišská Nová Ves, Poprad, Ružomberok, Svidník, Tvrdošín.

Skúsenosti z riešenia RÚSES

Dokumentácie RÚSES sa spracovávajú v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 492/2006 Z. z.

Vzhľadom na zložitosť spracovania dokumentácií jednotlivých okresov bolo nutné korigovať aplikáciu vyhlášky vzhľadom na podnety odborného tímu nadobudnuté počas riešenia spracovávaných dokumentácií, lebo nie každý okres je rovnaký čo do veľkosti a prírodných podmienok.

V zmysle tejto vyhlášky sa spracovaná dokumentácia skladá z dvoch častí, a to textovej a grafickej. Textová časť dokumentu obsahuje analytickú časť (najnovšie poznatky o území), syntetickú časť a návrhovú časť (návrh biocentier, biokoridorov, genofondových lokalít a interakčných

prvkov, ekostabilizačných opatrení a návrh manažmentových opatrení pre prvky RÚSES). Významnou súčasťou vytvorenia RÚSES je aj systém opatrení na ekologicky optimálnu organizáciu a využívanie krajiny. Ekostabilizačné opatrenia by mali zaisťovať jednak celoplošnosť a fungovanie ÚSES. Bez týchto opatrení je narušená funkčnosť RÚSES. Sú kombináciou návrhov na ekologicky optimálny spôsob využívania krajiny a návrhu následných opatrení. Návrhy opatrení smerujú k využívaniu funkčného potenciálu prvkov krajiny s cieľom zmiernenia a eliminácie nepriaznivo sa prejavujúcich javov (ochrana a regulácia územia). Z dôvodu usmernenia hospodárskych aktivít tak, aby bolo zabezpečené prepojenie, funkčnosť a ochrana navrhovaných prvkov kostry RÚSES, a tým aj území NATURA 2000. Zároveň sú relevantným podkladom pre usmernenie investičných a rozvojových aktivít samospráv a investorov. Grafická časť spracovávaná využitím informačných technológií pozostáva zo štyroch mapových výstupov spracovaných v mierke 1:50 000. Je to mapa sekundárnej krajinné štruktúry, mapa pozitívnych prvkov, mapa negatívnych prvkov a návrhová mapa.

Oproti v súčasnosti používaným dokumentáciám RÚSES budú územia NATURA 2000 zapojené priamo do prvkov kostry RÚSES tak, aby bol zabezpečený tok hmoty, energie a genetických informácií. Vzhľadom na to, že všetky dokumentácie sa spracovávajú digitálne prostredníctvom geografických informačných systémov, pri ich tvorbe kladieme dôraz na zabezpečenie kompaktnosti a vzájomné prepojenie na seba nadväzujúcich biocentier a biokoridorov a to nielen v danom okrese, ale aj so susediacimi okresmi riešenými v rámci projektu. Po spracovaní 22 okresov sa tak vytvorí sieť navzájom prepojených a funkčných území NATURA 2000 prostredníctvom regionálnych územných systémov ekologickej stability.

Čo budú znamenať RÚSES pre užívateľa?

MŽP SR, ako aj úrady životného prostredia, budú mať po ukončení projektu k dispozícii mapový a digitálny podklad v súradnicovom systéme S-JTSK (systém jednotnej trigonometrickej siete katastra), ktorý budú môcť efektívnejšie využívať pre navrhovanie rozvojových aktivít v území, ako aj zhodnotenie dosahu navrhovaných aktivít v území a zhodnotenie vplyvu na územia NATURA 2000 a prvky RÚSES. To znamená, že investor, zástupca samosprávy, ale aj úrady životného prostredia, budú môcť navrhovanú rozvojovú aktivitu posúdiť a zosúladiť s navrhovanými prvkami RÚSES. Umožní efektívnejšie plánovanie budúceho rozvoja jednotlivých obcí, miest, okresov, projektovanie pozemkových úprav a lesných hospodárskych plánov, keďže budú k dispozícii kompaktné a aktuálne dokumentácie ochrany prírody (RÚSES) so zapracovanými najnovšími poznatkami o území. Slovensko má 79 okresov, v rámci projektu sa celkovo spracujú dokumentácie RÚSES pre 22 okresov, ostáva dopracovať 57 okresov Slovenskej republiky. Dúfame, že sa nám podarí v rámci nových programov EÚ nájsť taký projekt, v ktorom by sme dopracovali dokumentácie ochrany prírody RÚSES pre celé Slovensko.

Ing. Mária Garčárová

SAŽP - Centrum tvorby krajiny, environmentálnej výchovy a vzdelávania
odbor starostlivosti o mestské životné prostredie

